

med udstykningen af jorder fra len og stamhuse og jord i offentlig eje. Husmanden vil dermed være anbragt fast forankret som en integrerende del af det danske samfund, og der er al mulig sandsynlighed for, at dr. Skrubbeltrang virkelig vil have skrevet værket om denne samfundsklasse.

Finn H. Lauridsen.

Peter Riismøller: Rebild. 124 s. (Hassing, 1952).

I 40 år har Rebildfesterne stået som et bindeled mellem det gamle land og de, der enten selv eller hvis fædre eller bedstefædre var draget til den nye verden i vest. Jubilæet fejres med udsendelsen af denne bog, skrevet af museumsinspektøren i Ålborg, Peter Riismøller. Rebild indrammer bogen: først fortæles om landskabet og om blokhuset med museet, hvis genstande bliver udgangspunkt for meget af det, der på anden måde berettes om i hovedafsnittet, inden der atter sluttet med Rebild, nemlig ved indtryk fra festerne gennem årene. Forudsætningerne for udvandringen (de sociale forhold, religiøse incitamenter, flugten fra tysk styre o.a.), optager første del af bogens hovedafsnit, anden del skildrer det nye land, vilkårene vest på og i de store byer, tredje afsnit »hjemlængsel« danner optakten til Rebildfesterne og fortæller både om forbindelsen mellem dansk kirkeliv og menighederne i det fremmede og om emigranternes hjemlængsel. Riismøller giver en god oversigt over det dansk-amerikanske forhold i det 19. århundrede; alle hovedpunkter er med, men undertiden gemt, så de først træder frem ved eftertanke, at skildringen ind imellem kan blive vel meget følt undrer ikke, når emnet netop er udvandringen og forholdet til hjemstavnen. Illustrationerne er gode og velvalgte, og også de er med til at placere bogen blandt de bedre folkebiblioteksbøger; forfatteren har således gjort sit bedste, hvorimod det meget blanke papir og typografien gør det ret anstrengende at læse bogen.

Vagn Dybdahl.

Sven Houmøller: Slægten Bahnson. 113 s. (Udgivet af Louis Bahnson, 1952).

Mange af slægten Bahnsons medlemmer efter år 1800 har haft et fremtrædende virke både i videnskab, politik og erhvervsliv. Den tyske stamtavle »Familie Bahnson« har i mange år været forældet, udkom 1882, og var heller ikke tilgængelig. Sven Houmøllers fremstilling omfatter mandslinien og kvindeliniens 1. led og bringer et stort antal for hovedpartens vedkommende ukendte billeder, derimod er oplysningerne om de enkelte personer mere kortfattede end ønskeligt, set fra et almenhistorisk synspunkt. Ret fyldige litteraturhenvisninger bøder imidlertid på dette forhold (skildringen af digteren Carl B. i Skivebogen 1951 er tilsyneladende kommet for sent til at blive nævnt), ligesom det må nævnes, at bogen også bringer henvisninger til bevarede breve i offentlige samlinger (registret til Alfr. Krarups Katalog over Universitetsbibliotekets håndskrifter synes dog ikke gennemset).

Vagn Dybdahl.

Aage Heinberg: H. N. Andersen. 198 s. (De Unges Forlag, 1952).

Denne bog er en stort set uforandret dansk udgave af forfatterens svenske bog fra 1943. Den henvender sig ikke specielt til historikere, men er tilrettelagt for en meget vid læserkreds. Øjensynlig har forfatteren haft en vis tradition at bygge på, men derimod kun en mindre historisk viden og ikke meget mere

kendskab til historisk metode. Her — som så ofte — må man undres over den dristighed, hvormed ikke-fagfolk giver sig i kast med historiske arbejder. Dette er også grunden til, at vi straks i optakten kan blive præsenteret for en oplysning om, at den overvejende del af udvandrerne i forrige århundrede kom fra søkøbstæderne. De sparsomme oplysninger, vi har (først 1904 anfører udvandringsprotokollerne fødestedet), tyder ikke på dette, og at Esbjerg skulle have haft en særlig betydelig andel i udvandringen forekommer ikke umiddelbart rimeligt. Eksemplet er det første i bogen, der understreger nødvendigheden af, at man kender andet end sit snævre emne, inden en historisk skildring bygges op. Flere kunne nævnes, og hvad også bør nævnes er den svage kronologi, det kniber at holde rede på tidsangivelserne, undertiden mangler de ganske. Mangt og meget er halve antydninger, ikke mindst når det gælder beretningen om H. N. Andersens deltagelse i de udenrigspolitiske forhandlinger under den første krig. Når det om genforeningen hedder: »Da Tyskland var brudt sammen, og forhandlingerne om nye grænser og fredens øvrige bestemmelser skulle begynde, var det prins Georg af Grækenland og H. N. Andersen, der kunne meddele den danske regering, at nu måtte der efter deres mening fremkomme et krav fra dansk side med hensyn til de danske sønderjyder«, ja, så er det enten historieforvanskning, eller også er der tale om en så afgørende oplysning, at forfatteren burde have oplyst kilden, selv om han ellers ikke har kildehenvisninger. Således, som det er stillet op, får man indtrykket af, at H. N. Andersen har startet genforeningen, og det har man ikke hidtil vidst, noget andet er, at han måske som så mange andre har indset, at man nu burde træde frem med sit krav. Noget lignende gælder, når det gives udseendet af, at Ø. K.'s oliefabrik i København (den lå iøvrigt i Glostrup), anlagt 1903 for at udvinde olie af kopra, var en nyskabelse; her havde det været på sin plads at nævne, at Aarhus Oliefabrik allerede siden slutningen af 90'erne havde produceret kokusolie. Disse tre eksempler: fra den almindelige samfundshistorie, fra den politiske historie og fra den egentlige erhvervshistorie, viser, hvor nødvendigt det er, at en forfatter skaber sig en alsidig baggrundsorientering.

Kravet om en sikker beherskelse af den almene baggrund er ikke mindre vigtig, når det som her drejer sig om en populær bog. Nogle af de øvrige krav opfyldes på udmærket måde: stilen er inciterende og indholdet dramatisk. Trangen til forenkling og forgrovnung gør sig dog undertiden for stærkt gældende, og stedse til glorificering af H. N. Andersen. Det synes, og det er bogens hovedfejl, som om forfatteren alligevel ikke har forstået, at H. N. Andersen netop er så stor, at han også kan tåle at blive vurderet kritisk. Lad være, at han ikke altid tilfredsstillende de krav, man stiller op for en forretningsmands højeste moral, men det samme gælder også adskillige politikere på deres område, som det i det hele gælder de fleste, men hvorfor da krybe uden om, netop lige når det gælder en forretningsmand?

Bøger om erhvervslivets store har i for høj grad dette præg, og har også Heinbergs bog det, er det således ikke noget enkelt tilfælde — han har iøvrigt haft det vanskeligt på grund af de særlige forhold, der knytter sig til kilde-materialet —, men det tjener til påny at henlede opmærksomheden på dette problem, som hverken historikerne eller erhvervslivet kan vedblive at se bort fra.

Vagn Dybdahl.